

5. Резнікова Н.В., Булатова О.В., Шлапак А.В., Іващенко О.А. Платформізація цифрової економіки чи техноглобалізм цифрових платформ? Трансформаційний потенціал діджиталізованих екосистем для міжнародного бізнесу і торгівлі. *Ефективна економіка*. 2023. № 6. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.6.1>

6. Резнікова Н.В., Карп В.С, Іващенко О.А. Міжнародний досвід інституційного сприяння розвитку цифрової економіки і протидії загрозам техноглобалізму в умовах інноваційного суперництва. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 17 С.5-12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.17.5>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-71>

SYSTEMATIZATION OF THE FEATURES OF THE MODERN MIGRATION ECONOMY

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Pidlisna O. A.

*PhD in Engineering,
Associate Professor,
Associate professor at the Department
of Economics and Entrepreneurship
National Technical University of
Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv
Polytechnic Institute"
Kyiv, Ukraine*

Підлісна О. А.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки
і підприємництва
Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Економіка є віддзеркаленням тенденцій суспільного розвитку. Сучасна економіка формується як циркулярна економіка. Але у науковій літературі можна зустріти також терміни економіка змін, економіка сталого розвитку, зелена/відновлювальна економіка, тощо. Зміна дефініцій фокусує увагу на тенденціях змін у видах економічної діяльності людей в процесі їх взаємодії. Але глобальні дестабілізаційні зміни суспільних відносин ХХІ-го століття вже не можна охопити межами і інструментами таких термінів. Впровадження широкого спектру міграційних політик [1] також не дає уявлення про тенденції

змін, що відбуваються. Формуються нові економічні процеси, які потребують нових визначень.

Загарбницькі дії окремих держав з метою активного перерозподілу ресурсів і потужностей, зміни кордонів, переформатування світового порядку – все це спонукає розглядати сучасні економічні процеси з позиції формування складних турбулентних міграційних рухів [2]. Глобальні катаклізми, які зачіпають сталі економічні системи, вимагають або створення нових суб'єктів господарювання, або відновлення наявних, але вже на нових територіях і з урахуванням міграційних тенденцій.

Міграція підприємств розглядається у роботах Michael J. Piore [3] як наслідок глобальних економічних змін на ринку праці. Роботи John Dunning [4] визначають міграцію суб'єктів господарювання як наслідок змін податкових політик територій. Дослідження показали, що інтеграційні тенденції другої половини ХХ-го ст. сформували глобальну економіку з розширенням міжнародної спеціалізації і кооперації, де обмін відбувався ресурсами, капіталами і цінностями. Відбулося активне переміщення виробничих потужностей на більш економічно сприятливі території. Як наслідок у ХХІ-му ст. сформувався розрив у розвитку між територіями виробництва і територіями споживання. Вільне переміщення кваліфікованої робочої сили з одночасним розширенням сфер дистанційного працевлаштування, виділення територій інтелектуального розвитку (Силіконова долина, тощо), вихід цифрових грошей з-під сталих форм оподаткування – ці та інші тенденції змушують науковців визнати необхідність переосмислення економічних теорій.

Сучасний, часто примусовий, перерозподіл ресурсних регіонів у світі, зміна митних правил і тенденції формування експортно-імпорتنих операцій поставили перед національними економіками питання відновлення виробничих потужностей на власних територіях. Почали формуватися зворотні процеси переміщення виробничих потужностей. Відновлення виробництва відбувається в умовах дефіциту виробничих ресурсів, у тому числі трудових, але за принципами «зеленої» і циркулярної економік. Вирішенню питань з трудовими ресурсами посприяла, як не дивно, війна у центрі Європи росії проти України. Одночасно і позапланово мільйони кваліфікованих і працездатних, економічно мотивованих і соціально адаптованих громадян України зайшли на ринок праці всіх провідних економік світу. За межі України одночасно виїхало біля 1,3 % населення Європи.

Міграція трудових ресурсів стимулювала і спонтанну, незаплановану міграцію суб'єктів господарювання. Тотальна міграція суб'єктів економіки стала основною ознакою організації діяльності бізнесу. Екстрена масштабна міграція в Європі змусила управлінців усіх рівнів терміново змінювати форми, методи і тенденції організації виробничих процесів і технологічних схем. Таким чином, події останніх трьох років сформували основу міграційної економіки [5].

Міграція ототожнюється з переміщенням людей з одного місця в інше, спричинене низкою соціальних, економічних, політичних і екологічних факторів з рядом потенційних наслідків і результатів. Міграція суб'єктів господарювання відбувається із стратегічних міркувань і вирішує низку проблем логістичного або операційного характеру. За умов сталого розвитку міграція суб'єктів господарювання пов'язана з плануванням і управлінням ризиками. Міграція суб'єктів господарювання, на відміну від релокації, не фіксує кінцевої точки розміщення. Сам термін «міграція» передбачає процес пошуку оптимальної за суб'єктивними ознаками території. Тому процес міграції є складним організаційно і економічно, тривалим у часі, вимагає багаторазового перегляду бізнес-моделей відновлення і функціонування.

Дефініція «міграція», за своєю сутністю, передбачає екстрені, позапланові дії. Саме тому визначення терміну «міграційна економіка» може змінюватися залежно від варіативності факторів, таких як масштаб і характер міграції, політика, економічне середовище, соціальна спрямованість, тощо. Аналіз ситуативних зрушень показав, що можна виділити специфічні типи міграційних потоків:

1) екстрена міграція, яку провокує турбулентність в соціально-гуманітарному і економічному розвитку території;

2) позапланова міграція, сформована соціально-економічними очікуваннями населення і призводить до зміни ринків праці, створює фіскальний тиск на території спонтанної або цільової міграції;

3) масова міграція – може мати стратегічну мету, але порушує системи обліку, оподаткування, регулювання економічних процесів.

Причому бачимо, що розуміння «планової міграції» не виділено. Планова міграція може розглядатися як релокація, переміщення, тощо і відрізняється від власне міграційних процесів. Тобто розуміння терміну «міграційна економіка» передбачає масові зрушення екстреного або позапланового характеру.

Таким чином, міграційна економіка функціонує за правилами швидкого перерозподілу потоків економічних ресурсів на великій території, має виокремлені інструменти регулювання і обліку змін.

Міграційна економіка сприяє переформатуванню територіальних ринків шляхом виокремлення певних секторів економічної діяльності, створює можливості економічних змін завдяки переміщенню носіїв “hard skills” та “soft skills”. Багатотоннажні виробничі системи стають вразливими в умовах кардинального одночасного і глобального переформатування факторів зовнішнього середовища і вимагають адаптації на засадах принципів міграційної економіки. Інструменти управління міграційною економікою повинні надавати можливість координування змін в інфраструктурі територій, ринків праці, державних служб в умовах різких коливань позапланових або екстрених міграційних потоків. Бізнес-моделі господарської діяльності в умовах міграційної економіки повинні мати адаптаційний характер, у тому числі до умов обмеженого важкопрогнозованого фінансування. Основою організації суб’єктів господарювання стають автономні виробництва з легкою адаптацією окремих бізнес-процесів. Оптимізації таких бізнес-процесів сприятиме впровадження штучного інтелекту та автоматизованих систем на його основі на всіх етапах організації операційної діяльності. Таким чином, з урахуванням особливостей міграційної економіки виробничі площі і потужності суб’єктів господарювання повинні регулюватися розумною доцільністю з урахуванням потенційної міграції. Суб’єкт господарювання повинен складатися з автономних, оптимізованих за принципом завершеного циклу формування доданої вартості бізнес-блоків, здатних до самостійного багаторазового відновлення в процесі міграції.

Таким чином, *міграційна економіка* – це специфічна економічна діяльність суспільства, викликана як позаплановою добровільною так і вимушеною (у тому числі екстреною) міграцією суб’єктів економічних відносин через національні або регіональні кордони, яка змінює спектр економічних, соціальних взаємодій і економічний ландшафт як на територіях відправлення, так і на територіях призначення.

Таким чином, в умовах кардинальних одночасних глобальних переформатувань зовнішнього середовища змінюється розуміння терміну «сучасна економіка». А значить потребують оновлення, осучаснення і принципи організації економічної діяльності.

Література:

1. Чернега О., Яковенко Ю. Міграційна політика ЄМ: тенденції формування міграційних потоків та механізми вдосконалення. *Економіка та суспільство*, 2020. Вип. 22. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-12>
2. Pidlisna O., Duchenko M. Analysis of transformations of the modern economy. *Технологічний аудит і резерви виробництва*, 2023. Том 2, №4(70), С. 32-36. DOI: <http://doi.org/10.15587/2706-5448.2023.279945>
3. Michael J. Piore, Andrew Schrank. "Protecting Work and Workers in the Twenty-First Century". 2018, Harvard University Press, 224 s. ISBN 9780674979604
4. John Dunning. "Multinational Firms: Global-Local Dilemma". *Routledge*. 2002, 220 s. ISBN 0-203-16671-X
5. Підлісна О.А., Коновалова Н.С. Систематизація факторів сучасної міграції промислових підприємств. *Вчені записки університету Крок*. 2019. Вип. №4 (56), 219 с. – С.48–54. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-56-48-54>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-534-1-72>

THE ROLE OF SOCIAL BUSINESS IN THE DEVELOPMENT OF LOCAL COMMUNITIES: THE EXPERIENCE OF ASIAN COUNTRIES

Prushkivska E. V.

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Production and Investment Management
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Social business is an important component of the modern economic system, as it combines entrepreneurial activity with solving social problems. Unlike traditional business, whose main goal is to make a profit, social entrepreneurship is aimed at creating public goods through the introduction of innovative models and financing mechanisms. Such initiatives contribute to poverty reduction, infrastructure development, and increased access to education and healthcare, making them an important factor in economic growth.